

بررسی وضعیت بافت فرسوده و عوامل موثر بر شکل گیری حاشیه نشینی با استفاده از

مدل ترکیبی SWOT- AHP « مطالعه ی موردی محله ی جویباره اصفهان »

لایا جلیلیان^۱

کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری ، دانشگاه پیام نور تهران

ایمان چقاجردی

کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری، گروه جغرافیا، واحد نجف آباد دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، اصفهان

چکیده

مفهوم حاشیه نشینی دارای ابعاد اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی است ؛ که با توجه به رشد سریع جمعیت و تمایل افراد به زندگی در شهرها گسترش یافته است. شهر زیستگاهی است انسان ساخت و در زیر یک قدرت سیاسی مشخص که تمرکز جمعیتی نسبتا پایداری را در درون خود جای می دهد. هنگامی که در محدوده ای از شهر ، حیات آن به هر علتی رو به رکود رود ، بافت شهری آن محدوده در روند فرسودگی قرار می گیرد. مفهوم فرسودگی شهری را می توان تنزیل شرایط اجتماعی ، اقتصادی و کالبدی بافت شهری دانست. هدف از این پژوهش بررسی وضعیت بافت فرسوده و عوامل موثر بر شکل گیری حاشیه نشینی محله ی جویباره با استفاده از مدل SWOT -AHP می باشد در این پژوهش برای تحلیل داده ها از آمار توصیفی (فراوانی داده ها) و آمار استنباطی (هم بستگی پیرسون ، اسپیرمن ، رگرسیون) استفاده شده است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی می باشد جهت جمع آوری اطلاعات از پرسش نامه استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می دهد. توزیع زیرساختها و خدمات شهری نقطه قوت، بالابودن آلودگی های صوتی و هوایی مهمترین نقطه ضعف، بهبود وضعیت دفع آب های سطحی و فاضلاب شهری در سطح محدوده بافت فرسوده مهمترین فرصت و ورود اعمال ناشایست (سرقت، مزاحمت و ناامنی) در محله مهترین تهدید می باشند

واژه گان کلیدی : بافت فرسوده، حاشیه نشینی، مهاجرت محله جویباره ، SWOT-AHP

۱:jalilianl@yahoo.com نویسنده اصلی:

مقدمه

یکی از مهمترین تحولات اجتماعی در نیم قرن اخیر توسعه شهرنشینی^۲ است. در ایران نسبت شهرنشینی از ۳۱/۴ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۷۲ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۳). رشد شتابان شهرنشینی عواقب و پیامدهای متفاوتی را به دنبال داشته و با آسیب های شهری متعددی همراه شده است. ناهنجاریهای تأسیساتی، آسیب های اقتصادی، آسیب های زیست محیطی، نارسائی های خدماتی در حوزه های شهری و به دنبال آن ایجاد محله های حاشیه نشین از جمله پیامدهای شهرنشینی شتابان بشمار می رود (رضاییان، ۱۳۸۱: ۷۰). مفهوم حاشیه ای شدن حاکی از وجود یک پیرامون اقتصادی یا اجتماعی است و حکایت از آن دارد که مردم «خارج از نظام» زندگی می کنند. در این زمینه مسأله مهم، تأثیر کاربریهای شهری در قشربندی اجتماعی و اقتصادی است (پاتر، ۱۳۸۴: ۲۶۱). قشربندی اجتماعی، بیشتر بر نابرابری ها تأکید دارد و هدف بسیاری از جغرافیدانان کشف نابرابری هایی است که در اثر توزیع نامناسب منابع و امکانات بوجود می آید و این امر همواره مورد توجه برنامه ریزان شهری بوده و نظریه پردازان برنامه ریزی شهری را به ارایه فرضیاتی پیرامون پیدایش نابرابری واداشته است. از سوی دیگر مناطق حاشیه نشین از نظر کالبدی دارای تمایزات ناهمگون با سایر مناطق شهری و وضعیت نامطلوب هستند (امکچی، ۱۳۸۱: ۲۰). در این پژوهش منظور از حاشیه نشینان کسانی هستند که نتوانسته اند جذب نظام اقتصادی و اجتماعی شهر شوند و مکان گزینی آنها، اغلب در اراضی حاشیه شهرها و به صورت غیرقانونی صورت گرفته است. وجه مشخصه شهرنشینی جهان سومی فعلی، ناموزونی و نابرابری است. اشاعه قابل توجهی از ثروت و از سوی دیگر اقلیت هایی که در فقر زندگی می کنند از ناکامی های خط مشی شهری قلمداد می شوند (وارثی، ۱۳۸۶). آثار این نابرابریها در شکل استفاده از فضا نیز بازتاب پیدا می کند و باعث می شود تا گروههای کم درآمد شهری مجبور به سکونت در حاشیه شهرها شوند. این امر که منجر به ساخت و سازهای بدون برنامه و شکل گیری پدیده حاشیه نشینی شده است، یک شیب اجتماعی رو به پایین سکونتی از هسته به سوی مناطق حاشیه ای را بوجود آورده است (پوراحمد، ۱۳۸۶: ۲۲۰). «حاشیه نشینی از پیامدهای توسعه ناهمسو و بدریخت در نظام شهرنشینی و تهدیدکننده امنیت و رفاه عمومی ساکنان خود است» (حاتمی نژاد، ۱۳۸۲: ۲۲) و بازتاب کالبدی آن در قطعه بندی های کوچک زمین و مسکن و کمبود خدمات پایه، آنها در زمره محله های فقیر شهری قرار می دهد. از این رو وقتی حاشیه نشینان پراکندگی نابرابر خدمات شهری را ناعادلانه بدانند، احساس محرومیت در آنها بوجود می آید. برآبادی، ۱۳۸۴: ۱۲۶) در واقع آنها زنگ خطری برای جوامع شهری تلقی می شوند و رهاسازی آنها منجر به تشدید مسأله خواهد شد. فقر، بیکاری و دیگر ویژگی های حاشیه نشینان در کنار پدیده گمنامی در شهرها باعث می شود که انواعی از

1- urbanization

2- Inequality

انحرافات و آسیبهای اجتماعی در محیط های حاشیه ای شهرها رخ دهد. در کشور ما نیز اگرچه از دهه های گذشته پدیده ای موسوم به حاشیه نشینی رخ نموده است، (انصاری و جواهری، ۱۳۷۶: ۴۴۰) اما در دو دهه اخیر بر سرعت و شدت آن افزوده است. (سجاسی قیداری و همکاران ۱۳۹۳: ۹۰-۷۷) در مقاله ای به بررسی راهکار راهبردی کنترل رشد حاشیه نشینی در مناطق شهری شهرستان بناب با استفاده از مدل SWOT-QSPM پرداختند و به این نتایج رسیدند کههایبرد توجه ویژه مسوولان در ارائه خدمات مناسب به ساکنین مناطق روستایی و ایجاد زمینه های شغلی و ارائه خدمات مختلف اقتصادی و ساخت مسکن مناسب برای روستاییان جهت جلوگیری از مهاجرت، با مجموع نمره جذابیت 4.028، دارای بالاترین اولویت به لحاظ برنامه ریزی برای کنترل رشد حاشیه نشینی در شهر بناب است. (جوادزاده و علوی ۱۳۹۵: ۱۰۴-۸۳) در مقاله ای به تحلیل تطبیقی نقش سرمایه اجتماعی در پایداری محله ای در بافت های فرسوده و جدید در محلات نارمک و یوسف آباد پرداختند و به این نتایج رسیدند که رابطه ای مستقیم و معناداری بین متغیر سرمایه اجتماعی و پایداری محله ای وجود دارد. (صابر و همکاران ۱۳۹۵: ۵۲-۳۳) در مقاله ای به تحلیل شاخص های آسیب پذیری در بافت های فرسوده شهری با رویکرد مدیریت بحران زلزله محله سیروس تهران با استفاده از مدل AHP پرداختند و به این نتایج رسیدند که وسعت و پوشش جمعیتی نقاط با آسیب پذیری بالا و بسیار بالا بیشتر است و در کل، محدوده با توجه به همه عوامل کالبدی مورد تحلیل، در برابر زلزله بسیار آسیب پذیر است. در ادبیات شهر سازی دنیا برای بخش نا مناسب شهر ها اسامی مختلفی انتخاب شده است که وجه مشترک همه ی آنها در مفاهیمی چون فقر، بیکاری، فرسودگی کالبدی محیط، نارسایی های شهری، بد مسکنی، ازدحام جمعیت، مهاجرت، بیگانگی، آلودگی، جرم و جیانت و ... خلاصه می شود. در کشور ما یکی از این اسامی که برای این بخش از شهرها رواج پیدا کرده اصطلاح حاشیه نشین است. هم اکنون در حدود یک میلیارد نفر از مردم جهان در مناطق حاشیه نشین زندگی می کنند و حدود شش تا هفت میلیون نفر آن در کشور ما زندگی می کنند. آنچه سبب شده تا شناخت علل حاشیه نشینی و به دنبال آن ساماندهی بافت فرسوده ی محله جویباره ی اصفهان اهمیت پیدا کند در مسائل و مشکلات درونی محله ی مذکور و اثرات منفی و مخرب آن بر سطح شهر خلاصه می شود. طبق مطالعات به عمل آمده بافت های فرسوده ی موجود در کشور دارای مشکلات اساسی در ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی و ... است که ضرورت توجه بیشتر مسئولان و برنامه ریزان شهری را می طلبد. همچنین می توان گفت: بافت های فرسوده فاقد سرانه های کافی جهت خدمات شهری به لحاظ کمی و کیفی می باشد. به لحاظ اجتماعی در بافت فرسوده افراد بومی از آنجا خارج شده و افرادی با توان اقتصادی پایین، مهاجرین و قشر های آسیب پذیر جامعه مثل معتادین در آن جایگزین شده اند.

سوالات تحقیق

- ۱) آیا وضعیت شغلی ساکنین در بافت فرسوده محله ی جویباره در شکل گیری حاشیه نشینی موثر می باشد ؟
- ۲) آیا کیفیت معابر و میزان دسترسی ساکنین به واحد های تجاری ، اداری و فضای سبز در بافت فرسوده محله ی جویباره در شکل گیری حاشیه نشینی موثر می باشد ؟

فرضیه های پژوهش

- ۱) سهولت تهیه مسکن و سرپناه در بافت فرسوده محله ی جویباره در شکل گیری حاشیه نشینی موثر می باشد .
- ۲) مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد سایر مناطق شهری اصفهان در بافت فرسوده محله ی جویباره در شکل گیری حاشیه نشینی موثر می باشد

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی تحلیلی می باشد جهت جمع آوری اطلاعات از پرسش نامه و از مدل SWOT-AHP برای ارزیابی استراتژی ها استفاده شده است تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها ابزار کاربردی گسترده ی تحلیل محیط داخلی و خارجی به منظور کسب موفقیت در پشتیبانی و ارائه روشی سیستماتیک برای موفقیت های تصمیم گیری راهبردی به شمار می آید. (راچ^۴، ۲۰۰۷: ۴۱۴) تاریخچه این روش به پروژه ای مربوط می شود که در خلال سال های ۱۹۷۰-۱۹۶۰ به رهبری آلبرت هامفری در دانشگاه استنفورد در حال انجام بود روش سوات تفکری است سیستماتیک برای تشخیص جامع و کامل از عوامل موثر مربوط به یک محصول جدید تکنولوژی مدیریت و یا برنامه ریزی است (گنکاس و همکاران^۵، ۲۰۰۴: ۸۹) این مدل فرآیند ایجاد یک برنامه ی درازمدت برای هدایت سازمان به سوی یک هدف است (تقوایی و کیومرثی، ۱۳۹۱: ۲۴). این فرآیند بررسی می کند سازمان در حال حاضر در کجا قرار دارد، فرصت ها و تهدیدهای موجود را ارزیابی می کند (شرسستا و همکاران^۶، ۲۰۰۴: ۱۸۶)، اینکه چه سرنوشتی مطلوب تر است و چگونه می توان به آنجا رسید را تعیین می کند فرآیند الگوی سوات می تواند، مرحله ی اولیه از یک تحلیل با هدف نهایی ارائه و اتخاذ خط مشی های لازم برای تناسب میان عوامل داخلی و خارجی باشد در واقع می توان آن را یک مدیریت راهبردی قلمداد کرد که به مفهوم بررسی محیطی

1-Rauch

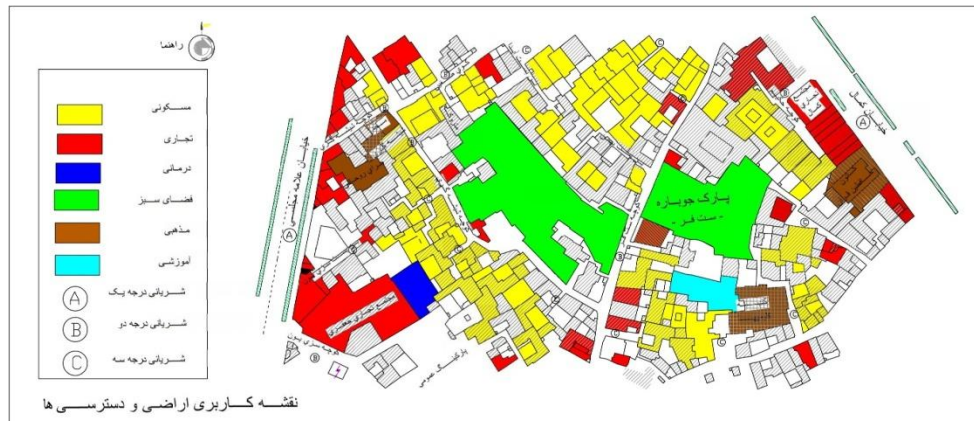
2-Kaganus et all

3- Shrestha et all

(هم محیط داخلی و هم محیط خارجی)، تدوین راهبرد (برنامه ریزی درازمدت یا راهبردی)، اجرای راهبرد، ارزیابی و همچنین عوامل درونی و بیرونی، نه تنها باید به شناسایی ویژگی یا شایستگی های بارز مجموعه، توانایی ویژه، منابع تحت اختیار و روش اصلی استفاده از آنها کمک کند، بلکه باید در بهره برداری از آنها نیز راهگشا باشد (چاکراورتی و همکاران^۷، ۲۰۰۸: ۳۶۱) گام اول الگوی سوات، تهیه ی فهرستی از فرصت ها، تهدیدها، نقاط قوت و ضعف است. جامعه ی آماری شامل کلیه ی افراد ساکن در منطقه ی حاشیه نشین جویباره می باشد که بر اساس آمارهای موجود ۶۱۰۳ نفر برآورد شده است (یاوری، ۱۳۷: ۱۳۸۳). در این پژوهش نمونه گیری سهمیه ای می باشد که به صورت تصادفی بین ۳۰۶ خانواده از ساکنان محله ی جویباره اصفهان صورت گرفته است و برای تحلیل از نرم افزار spss و مدل SWOT استفاده شده است حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران معادل محاسبه شده است. در پژوهش حاضر از دستورات موجود در آمار توصیفی مانند فراوانی داده ها و توصیف داده ها یعنی آماره های تعداد و درصد استفاده شده است. برای تحلیل داده ها از روش هم بستگی پیرسون، اسپیرمن، رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

قلمرو مکانی تحقیق

جویباره اسم قدیمی ترین محله ی شهر کهنسال اصفهان که از وجه جویباره با جاری شدن نهر آب در ارتباط بوده و احتمالاً جوی آبی وجود داشته که از باروی شهر می گذشته است این محل در حقیقت اصلی ترین هسته ی اولیه شهر اصفهان و قسمتی از بافت تاریخی ارزشمندی است که هنوز انسجام و پیوستگی خود را در دل شهر حفظ کرده است و منشاء آن به عصر ساسانی می رسد محدوده ی محله فوق در منطقه ۳ اصفهان با وضعی حدود ۷۰ هکتار و جمعیتی که بر اساس آخرین سرشماری بدست آمده ۳۶۲۷ نفر است محله فوق از شمال به خیابان سروش از جنوب به ولیعصر از شرق به سه راه ولیعصر و از غرب به علامه مجلسی محدود می گردد از بناهای ارزشمند و تاریخی محله علاوه بر منارساریان، چهل دختران می توان به دو مناردار الضیافه - مسجد مصری، مقبره کمال - بقعه صاحب ابن عباد - خانه ی صفایی و خانه ی نائل اشاره نمود. در بعد معینی تعدادی از گویه ها در نرم افزار Auto Cad به صورت نقشه ارائه شده است ابتدا نقشه ای از google earth تهیه شده است

نقشه شماره (۱): کاربری اراضی محله جویباره

بحث و یافته ها

ارزیابی عوامل دورنی و بیرونی

در این بخش با استفاده از الگوی تحلیل سوات، عوامل داخلی و خارجی مؤثر بافت فرسوده محله جویباره اصفهان بررسی قرار گرفت. پس از تعیین عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) و عوامل خارجی (فرصت ها و تهدیدها)، آنها را با شناسه ی خود در جدول مخصوص وارد کرده و در گام بعدی به ضریب اهمیت هر یک از این عوامل در بافت فرسوده محله جویباره پرداخته شد. به این معنا که این عوامل تعیین شده به چه میزان در فرآیند و مسیر آینده ی محله دردشت اهمیت داشته و اتخاذ کننده ی چه نوع راهبردی برای توسعه ی محله ی دردشت است (جدول شماره ۱) جداول شماره ی ۱ نشان می دهند که محله جویباره، دارای تعداد نقاط قوت و فرصت بیشتری است

جدول شماره (۱) ماتریس تحلیل SWot (نقاط قوت و ضعف)

امتیاز وزنی	امتیاز وضع موجود	میانگین وزن ها	قوت و ضعف	
0.228312	۳	0.076104	وجود رضایت از مساحت (وسعت) خانه خود	S۱
0.343351	۴	0.085838	وجود رضایتمندی از حس تعلق به منطقه فرسوده جویباره.	S۲
0.395032	۴	0.098758	وجود رضایت حاشیه نشینان از وضعیت ارزان بودن قیمت زمین	S۳
0.218994	۳	0.072998	رضایتمندی از هزینه پایین تأمین خدمات	S۴
0.259775	۳	0.086592	رضایت کافی از وضعیت سیستم ناوگان حمل و نقل عمومی (اتوبوس، مینی-بوس، تاکسی درون شهری)	S۵
0.398047	۴	0.099512	رضایت از قلمروهای معنی دار شهری (حسینیه، مسجد و...)	S۶

0.373212	۴	0.093303	رضایت از توزیع زیرساختها و خدمات شهری (آب و برق و گاز)	S7
0.394026	۴	0.098507	هویت تاریخی بافت و داشتن خاطرات ساکنین با منطقه	S8
0.392686	۴	0.098172	برخورداری ساکنین از سابقه طولانی در منطقه بافت فرسوده محله جویباره.	S9
0.276391	۳	0.09213	رضایت از دسترسی به مراکز بهداشتی-درمانی	S10
0.392351	۴	0.098088	دادن وام هایی با شرایط مناسب به دارندگان منازل در بافت فرسوده	S11
0.260712	۳	0.086904	کمبود اختصاص بودجه به بازسازی و نوسازی بافت فرسوده جویباره	W1
0.415812	۴	0.103953	رضایت کم از نور و روشنایی در منطقه فرسوده	W2
0.407788	۴	0.101947	تخریب سیمای منطقه فرسوده به دلیل بازسازی بدون توجه به قوانین بافت فرسوده	W3
0.374364	۴	0.093591	کاهش فضاهای مناسب برای تفریح کودکان در منطقه فرسوده جویباره	W4
0.377036	۴	0.094259	کاهش کیفیت وضعیت پوشش خیابانها و پیادرو های منطقه فرسوده جویباره	W5
0.237657	۳	0.079219	عدم رضایت از فعالیتهای تجاری در منطقه	W6
0.237657	۳	0.079219	بالابودن آلودگی های صوتی و هوایی به وجود کاربری های مزاحم	W7
0.3747	۴	0.093675	کمبود وضعیت کیفیت محیط زندگی در منطقه فرسوده و حاشیه نشین	W8
0.378704	۴	0.094676	کاهش عملکرد مدیران و مسئولین شهری در بافت فرسوده جویباره	W9
0.36166	۴	0.090415	خطرو وقوع زلزله و ازبین رفتن بافت های فرسوده	W10

جدول شماره (۲) تحلیل **swot** (نقاط فرصت و تهدید)

امتیاز وزن دار	امتیاز وضع موجود	میانگین وزن	فرصت و تهدید	
0.239294	۳	0.079765	بالا بودن میزان تمایل به ادامه ی سکونت در محله	O1
0.414145	۴	0.103536	تمایل و رضایت ساکنین به بازسازی مناطق فرسوده	O2
0.274069	۳	0.091356	افزایش توازن و برابری در مهاجرین در شهر	O3
0.400385	۴	0.100096	ترویج فرصت های شغلی در بافت فرسوده جویباره	O4
0.445967	۴	0.111492	بهبود وضعیت دفع آب های سطحی و فاضلاب شهری در سطح محدوده بافت فرسوده	O5
0.241648	۳	0.080549	افزایش ارتقاء کیفیت زندگی در منطقه بافت فرسوده	O6

0.49784	۴	0.12446	افزایش مشارکت هم محله‌ای‌های خود در امور فرسوده منطقه	O۷
0.45855	۴	0.114638	هماهنگی همگانی مسئولین برای تغییر در وضع موجود بافت فرسوده	O۸
0.253145	۳	0.084382	افزایش دسترسی به فضاهای ورزشی و فرهنگی و امکانات آنها در مناطق فرسوده	O۹
0.438905	۴	0.109726	افزایش توجه مدیران و مسئولان شهری به بافت فرسوده	O۱۰
0.059755	۱	0.059755	کیفیت پایین طراحی داخلی و نمای بیرونی منازل در محله جویباره	T۱
0.185287	۲	0.092643	وجود اعمال ناشایست (سرقت، مزاحمت و ناامنی) و بزهکاری در محله	T۲
0.176584	۲	0.088292	عدم وجود امکانات رفاهی در محدوده بافت	T۳
0.188802	۲	0.094401	عدم رضایت از امکان پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری در محله	T۴
0.079589	۱	0.079589	عدم دسترسی به مراکز آموزشی-فرهنگی	T۵
0.161853	۲	0.080926	نبود رضایت از درآمد خود فقر و مشکلات مالی	T۶
0.171063	۲	0.085531	تراکم جمعیت زیاد در محدوده	T۷
0.171898	۲	0.085949	ضعف رسیدگی مسئولین به محله و دفع زباله‌ها	T۸
0.069126	۱	0.069126	کمبود فضای سبز در منطقه و بافت فرسوده محله جویباره	T۹
0.078166	۱	0.078166	کم عرض بودن کوچه‌ها در مناطق بافت فرسوده	T10
0.197839	۲	0.09892	عدم توزیع فضاهای ورزشی و فرهنگی	T۱۱
0.173402	۲	0.086701	کاهش عملکرد مدیران و مسولان در خصوص زیبا سازی محیط، امنیت جانی - مالی، نظافت، نصب تابلو های شهروند ساز، رعایت حال معلولان و سالمندان (....)	T12

تدوین راهبردهای توسعه ی بافت فرسوده ی با بهره گیری از تلفیق روش AHP و SWOT

می توان گفت تجزیه و تحلیل SWOT به عنوان ابزاری مهم در فرایند برنامه ریزی استراتژیک گاهی نقص هایی دارد. از جمله اینکه در زمان استفاده از SOWT آنالیز فاقد امکان ارزیابی جامع موقعیت تصمیم گیری است. و بیشتر در آن به تعیین فهرست تعدادی از عوامل در گروه های نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها اکتفا می شود. از آنجاکه فرایند برنامه ریزی اغلب دربرگیرنده ی تعداد زیادی از معیارها و وابستگی های درونی آنهاست، ممکن است که استفاده از SOWT ناکافی باشد. بنابراین با توجه به موارد فوق و بری افزایش کارایی در فرایند برنامه ریزی استراتژیک مهمترین راهکار پیشنهادی در این پژوهش، ادغام مدل های SOWT و AHP است. زیرا AHP از جمله روشهایی است که برای کمی سازی عوامل SOWT و فراهم کردن امکان ارزیابی موقعیت های تصمیم گیری با سوات، شرایط لازم را

فراهم می آورد. در این ترکیب SOWT چارچوب پایه ای را فراهم می کند که درون آن، آنالیز موقعیت تصمیم گیری انجام می شود.

جدول (۳): مقایسه زوجی عوامل در گروه نقاط قوت بافت فرسوده محله جویباره

وزن نسبی	۱۱S	۱۰S	۹S	۸S	۷S	۶S	۵S	۴S	۳S	۲S	۱S		
۰,۰۷۸	۴	۱	۱	۴	۰,۳۳	۰,۲۵	۳	۰,۳۳	۳	۴	۱	وجود رضایت از مساحت (وسعت)خانه خود	۱ S
۰,۰۴۹	۳	۰,۳۳	۳	۰,۲	۰,۳۳	۰,۳۳	۰,۲	۴	۴	۱		وجود رضایتمندی از حس تعلق به منطقه فرسوده جویباره.	۲ S
۰,۰۱۹	۰,۲۵	۳	۰,۲۵	۰,۱۶	۰,۱۶	۰,۴	۰,۲	۰,۲۵	۱			وجود رضایت حاشیه نشینان از وضعیت ارزان بودن قیمت زمین	۳ S
۰,۰۳۵	۲	۰,۲۵	۰,۳۳	۰,۱۶	۰,۲۵	۰,۱۶	۰,۲	۱				وجود رضایت از هزینه پایین تأمین خدمات	۴ S
۰,۱۶۰	۳	۰,۲۵	۴	۵	۴	۰,۲۵	۱					رضایت کافی از وضعیت سیستم ناوگان حمل و نقل (عمومی)	۵ S
۰,۱۵۵	۴	۳	۶	۰,۲۵	۳	۱						رضایت از قلمروهای معنی دار شهری(حسینیه,مسجدو...)	۶ S
۰,۲۰۱	۲	۳	۰,۳۳	۴	۱							رضایت از توزیع زیرساختها و خدمات شهری(آب و برق و گاز)	۷ S
۰,۰۷۶	۰,۳۳	۰,۳۳	۴	۱								هویت تاریخی بافت و داشتن خاطرات ساکنین با منطقه	۸ S
۰,۳۵	۰,۲۵	۰,۳۳	۱									برخوررداری ساکنین از	۹

												S	سابقه طولانی در منطقه بافت فرسوده
۰,۸۹		۱										۱	رضایت از دسترسی به مراکز بهداشتی-درمانی
۰,۸۰		۱										۱	دادن وام هایی با شرایط مناسب به دارندگان منازل در بافت فرسوده

جدول (۴): مقایسه زوجی عوامل در گروه نقاط ضعف بافت فرسوده محله جویباره

وزن	W10	W9	W8	W7	W6	W5	W4	W3	W2	W1		
۰,۰۲۹	۲	۰,۳۳	۰,۳۳	۰,۳۳	۰,۲	۰,۳۳	۰	۰,۳۳	۰,۳۳	۱	کمبود اختصاص بودجه به بازسازی و نوسازی بافت فرسوده	W1
۰,۱۹۸	۱	۳	۵	۰,۳۳	۳	۳	۳	۵	۱		کمبود نور و روشنایی در منطقه فرسوده	W2
۰,۰۵۰	۲	۰,۳۳	۳	۰,۲	۰,۳۳	۵	۰,۳۳	۱			تخریب سیمای منطقه فرسوده به دلیل بازسازی بدون توجه به قوانین بافت فرسوده	W3
۰,۱۴۱	۱	۳	۳	۳	۰,۳۳	۳	۱				کمبود فضاهای مناسب برای تفریح کودکان در منطقه فرسوده جویباره	W4
۰,۸۵	۰,۵	۳	۳	۳	۰,۲	۱					عدم کیفیت وضعیت پوشش خیابانها و پیادرو های منطقه فرسوده جویباره	W5
۰,۰۸۲	۰,۲	۳	۳	۰,۲	۱						عدم رضایت از فعالیتهای تجاری در منطقه	W6
۰,۲۹۱	۳	۵	۵	۱							بالا بودن آلودگی های صوتی و	W7

											هوایی به د وجود کاربری های مزاحم
۰,۰۳۷	۰,۲	۰,۳۳	۱								W8 کمبود وضعیت کیفیت محیط زندگی در منطقه فرسوده و حاشیه نشین
۰,۰۶۴	۰,۳۳	۱									W9 کاهش عملکرد مدیران و مسئولین شهری در بافت فرسوده جویباره
۰,۳۵	۱										W10 خطرو قوع زلزله و ازین رفتن بافت های فرسوده

جدول (۵): مقایسه زوجی عوامل در گروه فرصت های بافت فرسوده محله جویباره

وزن	O10	O9	O8	O7	O6	O5	O4	O3	O2	O1	
۰,۲۷۶	۳	۴	۵	۰,۵	۵	۱	۵	۶	۳	۱	O1 بالا بودن میزان تمایل به ادامه ی سکونت در محله
۰,۱۷۰	۲	۳	۵	۴	۴	۰,۲۵	۴	۵	۱		O2 تمایل و رضایت ساکنین به بازسازی مناطق فرسوده
۰,۰۳۲	۱	۳	۰,۵	۰,۳۳	۰,۲۵	۰,۲	۰,۵	۱			O3 افزایش توازن و برابری در مهاجرین در شهر
۰,۰۵۳	۰,۳۳	۳	۰,۲	۱	۱	۰,۱۶	۱				O4 ترویج فرصت های شغلی در بافت فرسوده جویباره
۰,۳۲۰	۰,۲	۳	۶	۵	۶	۱					O5 بهبود وضعیت دفع آب های سطحی و فاضلاب شهری در سطح محدوده بافت فرسوده
۰,۰۷۹	۴	۲	۱	۰,۱۶	۱						O6 افزایش ارتقاء کیفیت زندگی در منطقه بافت فرسوده
۰,۰۵۸	۰,۳۳	۳	۱	۱							O7 افزایش مشارکت هم محله ای های خود در امور فرسوده منطقه
۰,۰۳۱	۰,۲۵	۳	۱								O8 هماهنگی همگانی مسئولین برای

													تغییر در وضع موجود بافت فرسوده
۰,۰۴۸	۳	۱											09 افزایش دسترسی به فضاهای ورزشی و فرهنگی و امکانات آنها در مناطق فرسوده
۰,۸۵	۱												010 افزایش توجه مدیران و مسئولان شهری به بافت فرسوده

جدول (۶): مقایسه زوجی عوامل در گروه تهدیدهای بافت فرسوده محله جویباره

وزن	۱۲T	۱۱T	۱۰T	۹T	۸T	۷T	۶T	۵T	۴T	۳T	۲T	۱T		
۰,۱۲۰	۵	۴	۰,۲۵	۲	۳	۴	۰,۲	۰,۲	۰,۳۳	۵	۰,۲	۱	کیفیت پایین طراحی داخلی و نمای بیرونی منازل	۱T
۰,۲۲۵	۰,۱۶	۲	۵	۳	۰,۳۳	۶	۰,۳۳	۱	۴	۶	۱		ورود اعمال ناشایست(سرقت، مزاحمت و ناامنی) و... در بافت	۲T
۰,۳۹	۴	۵	۳۳.	۱	۰,۲	۰,۲	۳	۰,۲	۰,۲	۱			عدم وجود امکانات رفاهی در محدوده بافت	۳T
۰,۱۵۵	۳	۵	۲	۳	۰,۲	۵	۰,۲۵	۰,۳ ۳	۱				عدم امکان پیاده روی و دوچرخه سواری در محله	۴T
۰,۲۳۱	۲	۱	۲	۴	۰,۳۳	۳	۰,۲	۱					عدم دسترسی به مراکز آموزشی-فرهنگی	۵T
۰,۱۳۵	۴	۰,۳۳	۰,۵	۰,۳۳	۰,۳۳	۰,۲ ۵	۱						نبود رضایت از درآمد خود فقرومشکلات مالی	۶T
۰,۴۰	۰,۲۵	۰,۲	۰,۲۵	۰,۳۳	۰,۵	۱							تراکم جمعیت زیاد در محدوده	۷T
۰,۰۳۴	۲	۵	۳	۰,۲	۱								ضعف رسیدگی مسئولین به محله و دفع زباله ها	۸T
۰,۲۵	۳	۰,۳۳	۰,۵	۱									کمبود فضای سبز در	۹T

													منطقه و بافت فرسوده محله جویباره	
۰,۳۸	۵	۳	۱										کم عرض بودن کوچه ها در مناطق بافت فرسوده	T۱۰
۰,۰۶۲	۶	۱											عدم توزیع فضاهای ورزشی و فرهنگی	۱۱T
۰,۰۵۸	۱												کاهش عملکرد مدیران و مسولان	T۱۲

تحلیل استراتژی های بررسی بافت فرسوده جویباره

می توان با استفاده از مدل ارزیابی SWOT، شناسایی نقاط قوت و ضعف داخلی، فرصت ها و تهدیدات خارجی را بر بررسی بافت فرسوده برشمرد و شناسایی این عوامل کمک می کند بهترین استراتژی را ارائه داد. بررسی های صورت گرفته از جدول شماره (۷) نشان می دهد مسئولین می توانند استراتژی مناسب قوت ها، فرصت ها را به حداکثر و ضعف ها و تهدیدها را به حداقل ممکن برسانند و در هر چهار حالت کلی (استراتژی رشد داخلی SO، استراتژی رشد خارجی WO، راهبرد تنوع ST، راهبرد دفاعی WT)، عوامل داخلی و خارجی را پیوند داد. با توجه به جدول شماره ۶ که عوامل داخلی (قوت ها و ضعف ها) مجموع امتیاز وزنی بیشتری نسبت به عوامل خارجی (فرصت ها و تهدیدها) دارد نشان می دهد سیستم علاوه بر قوت ها و ضعف ها دارای فرصت های خوبی هم می باشد و تهدیداتی هم دارد و امتیاز وزنی قوت ها و فرصت ها نسبت به ضعف ها و تهدیدات بیشتر می باشد بنابراین استراتژی رشد داخلی «تهاجمی» (SO) توصیه می شود.

جدول شماره (۷) نظام تحلیل استراتژی های بررسی بافت فرسوده جویباره

ساختار و نظام ارزیابی باشخص های بررسی بافت فرسوده جویباره	ساختار و نظام ارزیابی باشخص های بررسی بافت فرسوده جویباره
-بازسازی منازل و افزایش ایمنی ساختمان	-ایجاد زمینه های ارتباط ساکنان با مسئولین بافت

<p>فرسوده) تشکیل جلسات مربوط به نوسازی و بهسازی (منطقه مورد نظر</p> <p>-معرفی الگوهای همکاری و مشارکت در انجام پروژه ها برای کاربریهای مختلف؛</p> <p>-توجه بیشتر مسئولین محیط زیست در تمیزی و نظافت محدوده بافت فرسوده</p> <p>- ایجاد یک مدیریت واحد شهری در بافت فرسوده</p> <p>- تقویت گشت های امنیتی در منطقه مربوط برای افزایش امنیت</p>	<p>استراتژی فرصت ها</p> <p>(WO)</p>	<p>-رسیدگی سازمانهای مربوطه به وضعیت کلی بافت فرسوده</p> <p>-بالا بردن انگیزه ساکنین به بازسازی مسکن فرسوده</p> <p>- گسترش امکانات وسایل حمل و نقل عمومی در مسیر بافت فرسوده</p> <p>-حل مشکلات مربوط به دسترسی ها از منطقه فرسوده تا مرکز شهر</p> <p>-افزایش کیفیت مراکز فرهنگی و تفریحی</p> <p>-ایجاد شرایطی برای مشاغل جدید در منطقه فرسوده.....</p>	<p>استراتژی نقاط قوت</p> <p>(SO)</p>
<p>- تقویت شاخصهای پایدار و عالی در منطقه</p> <p>- نظارت مسئولین بر قیمت مسکن و مراکز تجاری در محدوده فرسوده</p> <p>-بالا بردن احساس امنیت در منطقه</p> <p>- تدوین برنامه‌ی فراگیر جهت مسئولین شهرداری در بافت فرسوده</p>	<p>استراتژی پرهیز از تهدید</p> <p>(WT)</p>	<p>- ارتقاء آگاهی ساکنان در استفاده از امکانات منطقه بافت فرسوده</p> <p>-بهبود وضعیت فضای سبز و تفریح سالخوردهگان و کودکان</p> <p>-افزایش کیفیت مدارس و مراکز فرهنگی و علمی</p> <p>- جلوگیری از مراکز ایجادکننده آلودگی در منطقه</p>	<p>استراتژی حداقل رساندن نقاط ضعف</p> <p>(ST)</p>

تدوین راهبردهای ترکیبی SWOT جهت بررسی بافت فرسوده محله جویباره

راهبردها راهکارهایی هستند که از مواجهه و تعامل یک عامل محیطی با یک عامل درون سیستمی تولید شده اند .

راهبرد SO (تهاجمی)

- ۱) بازسازی مساکن قدیمی و تقویت بافت فرسوده
- ۲) توجه بیشتر به نیاز شهروندان در زمینه های مختلف محله
- ۳) اختصاص بودجه ای برای مکانهای تفریحی مخصوص رده های مختلف سنی کودکان و نوجوانان
- ۴) افزایش ناوگان حمل و نقل عمومی جهت دستیابی بهتر شهروندان به مراکز مختلف شهر
- ۵) قرار دادن آموزش های کاربردی و ارزان قیمت در منطقه برای جوانان جهت کاهش بزهکاری در منطقه
- ۶) تلاش برای معرفی بیشتر قابلیت ها و توانمندی های منطقه جهت توسعه و پیشرفت منطقه
- ۷) گسترش فرهنگ عامه در جهت پیش گیری از فرسودگی و پدید آمدن بافت فرسوده؛

راهبرد ST (نوع)

- ۱) مدیریت و کنترل بیشتر به منظور جلوگیری از افزایش آلودگی هوای شهر در این محدوده
- ۲) نظارت مسئولین مربوطه بر سیستم حمل و نقل عمومی
- ۳) نظارت بیشتر و بهتر نیروهای گشت پلیس نسبت به زنان و کودکان
- ۴) تقویت پارکهای سرپوشیده ترافیکی برای کودکان به دلیل آلودگی
- ۵) افزایش تعداد مراکز درمانی-بهداشتی در شهر
- ۶) توجه بیشتر به کودکان در زمینه ساخت فضاهای تفریحی باز
- ۷) ارائه برنامه مدون و دقیق در زمینه آموزش خانواده های کم درآمد در زمینه کودکان

راهبرد WO (تغییر جهت)

- ۱) تفکیک سنی فضاهای بازی در مکانهای قابل استفاده کودکان
- ۲) ایجاد برنامه هایی برای بهبود تسهیلات و تجهیزات خدماتی-بهداشتی-درمانی و رفاهی
- ۳) توجه مسئولین امر برای توسعه پایدار شهری با توسعه قسمتهای مختلف شهر
- ۴) نظارت و کنترل مسئولین امر بر سیستم های حمل و نقل و هزینه های رفت و آمد
- ۵) افزایش انگیزه برای مشارکت افراد ساکن در محله
- ۶) اختصاص زمین و فضاهای مناسب جهت رفاسالمندان و بانوان
- ۷) توجه مسئولین به خانواده هایی با درآمد پایین در جهت تامین هزینه آموزش فرزندان
- ۸) ارائه برنامه های آموزشی و فرهنگی برای شهروندان

راهبرد WT (تدافعی)

- (۱) اختصاص دولت به بودجه ای برای بهبود مسیرها و خیابانهای منتهی به بافت
- (۲) ایجاد محیط های باز امن برای شهروندان با عملکردهای گوناگون
- (۳) ایجاد ز و توزیع مناسب کاربری های فرهنگی و تفریحی
- (۴) رعایت ضوابط و مقررات فنی و شهرسازی در امر نوسازی بناها.
- (۵) بالابردن امنیت و ایمنی محله استفاده از گشت های نیروی انتظامی با توجه به وجود مهاجرین مختلف در محدوده
- (۶) جلوگیری از بروز ناهنجاریهای اجتماعی و عدم امنیت به دلیل فرهنگهای مختلف

آزمون فرضیات پژوهش**بررسی نرمال بودن داده ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف:**

برای استفاده از تکنیک آماری ابتدا باید مشخص شود که داده های جمع آوری شده از توزیع نرمال برخوردار است یا غیرنرمال؟ در صورت نرمال بودن توزیع داده های جمع آوری شده برای آزمون فرضیه ها می توان از آزمون های پارامتریک استفاده نمود و در صورت غیرنرمال بودن از آزمون های ناپارامتریک استفاده کرد. که در این مرحله به بررسی نتایج حاصل از آزمون مزبور در مورد هر یک از متغیرهای تحقیق می پردازیم و براساس نتایج حاصل، آزمون مناسب برای بررسی صحت و سقم فرضیات تحقیق را انتخاب می کنیم.

جدول (۹): مقایسه توزیع نمرات متغیرهای تحقیق با توزیع نرمال از نظر پاسخگویان

متغیرها	کولموگروف-اسمیرنوف	سطح معناداری
سهولت تهیه مسکن و سرپناه	۱/۲۹۷	۰/۰۶۹
میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد	۱/۳۴۳	۰/۰۵۴
کیفیت معابر و میزان دسترسی به واحدهای تجاری، اداری و فضای سبز	۱/۲۲۱	۰/۱۰۱
شکل گیری حاشیه نشینی	۱/۳۳۱	۰/۰۵۸

بر اساس یافته های جدول (۹) آماره $k-s-Z$ در سطح $p \leq 0,05$ برای همه ی متغیرها معنادار نبوده بنابراین توزیع متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال پیروی می کنند.

۷-۲- هم بستگی پیروسون بین متغیر شکل گیری حاشیه نشینی و متغیرهای مستقل تحقیق

بر اساس اطلاعات جدول (۹) هم بستگی هریک از متغیرها را با متغیر مورد نظر نشان می دهد. همان گونه که مشاهده می شود بین میزان شکل گیری حاشیه نشینی و میزان سهولت تهیه مسکن و سرپناه رابطه معنی دار مستقیم و مثبت وجود دارد. یعنی با افزایش میزان شکل گیری حاشیه نشینی، به مراتب میزان سهولت تهیه مسکن و سرپناه افزایش پیدا می کند و بالعکس. بین میزان شکل گیری حاشیه نشینی و میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد رابطه معنی دار معکوس و منفی وجود دارد. یعنی با افزایش میزان شکل گیری حاشیه نشینی، به مراتب میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد کاهش پیدا می کند و بالعکس. بین میزان شکل گیری حاشیه نشینی و میزان کیفیت معابر و میزان دسترسی به واحدهای تجاری، اداری و فضای سبز رابطه معنی دار وجود ندارد و این فرضیه مورد تایید واقع نمی شود و رد می شود و فرضیه صفر یعنی عدم وجود رابطه بین میزان شکل گیری حاشیه نشینی و میزان کیفیت معابر و میزان دسترسی به واحدهای تجاری، اداری و فضای سبز تایید می گردد.

علامت دو ستاره که برای رابطه بین متغیرها نشان داده شده است، نشان گر معنی داری رابطه در سطح خطای کوچک تر از ۰/۰۱ و اطمینان ۰/۰۹۹ قابل تفسیر است.

جدول (۱۰): هم بستگی پیرسون بین متغیر شکل گیری حاشیه نشینی و متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر	ضرایب پیرسون	سطح معنی داری
سهولت تهیه مسکن و سرپناه	۰/۸۶۰**	۰/۰۰۰
میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد	-۰/۸۹۸**	۰/۰۰۰
کیفیت معابر و میزان دسترسی به واحدهای تجاری، اداری و فضای سبز	۰/۱۶۰	۰/۲۰۰

هم بستگی اسپیرمن بین متغیر شکل گیری حاشیه نشینی و متغیر وضعیت شغلی بر اساس اطلاعات جدول (۱۱) هم بستگی هریک از متغیرها را با متغیر مورد نظر نشان می دهد. همان گونه که مشاهده می شود بین میزان شکل گیری حاشیه نشینی و متغیر وضعیت شغلی رابطه معنی دار وجود ندارد. و این فرضیه تحقیق تایید نمی گردد و فرضیه صفر (عدم وجود رابطه بین این دو متغیر) تایید می شود.

جدول (۱۱): هم بستگی اسپیرمن بین متغیر شکل گیری حاشیه نشینی و متغیر وضعیت شغلی

متغیر	ضرایب اسپیرمن	سطح معنی داری
وضعیت شغلی	۰/۱۱۱	۰/۳۷۴

در این بخش به بررسی تاثیرات میزان متغیرهای مستقل تحقیق با شکل گیری حاشیه نشینی می پردازیم . بدین منظور با استفاده از رگرسیون چند متغیره اقدام به این کار شده و نتایج آن به شرح زیر می باشد:

H0: p = 0 بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد با شکل گیری حاشیه نشینی رابطه وجود ندارد.

H1: p ≠ 0 بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد با شکل گیری حاشیه نشینی رابطه وجود دارد.

باتوجه به نتایج جدول زیر اگر سطح معنی داری بزرگتر از مقدار سطح معناداری باشد، فرضیه صفر را نتیجه می گیریم و در صورتی که مقدار سطح معنی داری از مقدار سطح معناداری کوچکتر باشد فرضیه یک را نتیجه می گیریم. با توجه به جدول (۱۳) بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد با شکل گیری حاشیه نشینی رابطه وجود دارد. و فرضیه تایید می گردد و فرضیه صفر (عدم وجود رابطه بین متغیرها) رد می شود.

برآزش مدل رگرسیون

جهت بررسی و ارائه مدل بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد (x) شکل گیری حاشیه نشینی (y) پس از بررسی شاخص های کفایت مدل در جدول زیر آمده است که به ارائه مدل برآزش یافته می پردازیم.

جدول (۱۲): شاخص کفایت مدل رابطه بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد با شکل گیری حاشیه نشینی

ضریب همبستگی	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	انحراف معیار خطا
۰/۸۴۵	۰/۷۱۴	۰/۷۱۵	۰/۴۵۹۱

در جدول زیر معنی دار بودن رگرسیون بوسیله آزمون F محاسبه شده است:

جدول (۱۳): جدول آزمون F معنی دار بودن رگرسیون رابطه بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد با شکل گیری حاشیه نشینی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
سهولت تهیه	۱۰۷۶/۲۳	۲	۱۰۷۶/۲۳	۳۶/۹۵	۰/۰۰۰
رگرسیون					

		۲۹/۱۲۳	۳۳۱	۳۹۶۰/۷۵	مقدار باقی مانده	مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد
			۳۳۲	۵۰۳۶/۹۹	جمع کل	

در این جدول (۱۳) باتوجه به معنی دار بودن آزمون $F(۳۶/۹۵)$ که در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد. می توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از ۲ متغیر مستقل و یک متغیر وابسته (شکل گیری حاشیه نشینی) مدل خوبی بوده و متغیرهای مستقل قادر هستند، تغییرات میزان شکل گیری حاشیه نشینی را تبیین کنند. مقدار ضریب هم بستگی بین متغیرها (۰/۸۴۵) می باشد که نشان می دهد بین مجموعه متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق (شکل گیری حاشیه نشینی) هم بستگی قوی (بالایی) وجود دارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده که برابر با (۰/۷۱۴) می باشد، نشان می دهد که ۷۱ درصد از کل تغییرات میزان شکل گیری حاشیه نشینی وابسته به دو متغیر مستقل ذکر شده در این معادله می باشد. به عبارت دیگر، متغیرهای مستقل، ۷۱ درصد از واریانس متغیر میزان شکل گیری حاشیه نشینی را پیش بینی (برآورد) می کنند.

جدول (۱۴): جدول نتیجه آزمون t رابطه بین سهولت تهیه مسکن و سرپناه و مهاجرت اتباع خارجی و افراد کم درآمد با

شکل گیری حاشیه نشینی

سطح معناداری	ضرایب غیر استاندارد		t	مدل
	B	خطای استاندارد		
۰/۰۰۰	۳۴/۸۳	۱/۴۱۹	۲۴/۴۱۱	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۱/۲۷۹	۰/۰۹۵	۰/۸۶۰	سهولت تهیه مسکن و سرپناه
۰/۰۰۰	-۲/۰۳۸	۰/۲۷۷	-۰/۸۹۸	میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد

همان گونه که در این جدول (۱۴) مشاهده می گردد، متغیر میزان سهولت تهیه مسکن و سرپناه به با ضریب رگرسیونی ۰/۸۶۰ تاثیر رگرسیونی مثبتی بر رروی متغیر حاشیه نشینی داشته است. و متغیر میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد با ضریب -۰/۸۹۸ تاثیر رگرسیونی منفی بر رروی متغیر حاشیه نشینی داشته است. و نتیجه می گیریم که این دو متغیر مستقل (متغیر میزان سهولت تهیه مسکن و متغیر سرپناه و میزان مهاجرت اتباع خارجی و کم درآمد) بر متغیر وابسته (شکل گیری حاشیه نشینی) به میزان بالایی (بالا بودن ضریب رگرسیونی وزن بتا) مؤثر بوده اند.

نتیجه گیری

شکل‌گیری و گسترش مناطق حاشیه‌ای، یک پدیده جهانی است. دلایل شکل‌گیری این پدیده متنوع و متعدد است که از کشوری به کشور دیگر متفاوت می‌باشد. این دلایل حتی از منطقه‌ای به منطقه دیگر در داخل یک کشور نیز تغییر می‌کنند. در فرآیند علت‌یابی یک معلول، عوامل به یک اندازه در ایجاد آن دخالت ندارند. در بررسی شکل‌گیری مناطق حاشیه‌نشین مجموعه علل وجود دارند. یعنی مجموعه شرایطی که در پیدایش معلول دخالت علی دارند کمتر اتفاق می‌افتد که تنها یک موضوع یا علت، شرط کافی برای شکل‌گیری پدیده حاشیه‌نشینی باشد. لذا، شرط واحد همیشه جزئی از مجموعه شرایطی است که با هم، پیدایش معلول را ضروری می‌سازند. تاکنون از سوی دانشمندان و پژوهشگران مسائل شهری، دلایل یکسان و مشخص و قطعی، برای بیان علت شکل‌گیری این پدیده در سراسر مناطق حاشیه‌نشین جهان بیان شده است. با مطالعه و بررسی آثار موجود در مورد علت شکل‌گیری حاشیه‌نشینی، ملاحظه می‌شود که در این زمینه، علل مؤثر، متعدد بوده و از تنوع زیادی برخوردارند. در نتیجه، ممکن است هر علت، تنها در مورد مکانی خاص کاربرد داشته و صادق باشد. چون همانطوری که بیان نمودیم؛ دلایل مؤثر در شکل‌گیری این پدیده از مکانی به مکان دیگر تفاوت دارد. نتایج به دست آمده از ارزیابی نهایی عوامل سوات (SWOT) در چارچوب مدل AHP نشان می‌دهد که در گروه نقاط قوت، توزیع زیرساختها و خدمات شهری (آب و برق و گاز) (وزن ۰,۲۰۱)، رضایت کافی از وضعیت سیستم ناوگان حمل و نقل عمومی (با (وزن ۰,۱۶۰)، رضایت از قلمروهای معنی دار شهری (حسینیه، مسجدو... (وزن ۰,۱۵۵)، رضایت از دسترسی به مراکز بهداشتی-درمانی (وزن ۰,۸۹) مهمترین نقاط قوت و بالابودن آلودگی‌های صوتی و هوایی به وجود کاربری‌های مزاحم (وزن ۰,۲۹۱)، کمبود نور و روشنایی در منطقه فرسوده (وزن ۰,۱۹۸)، کمبود فضاهای مناسب برای تفریح کودکان در منطقه فرسوده جویباره (وزن ۰,۱۴۱) عدم کیفیت وضعیت پوشش خیابانها و پیادرو های منطقه فرسوده جویباره (وزن ۰,۸۵) به ترتیب مهمترین نقاط ضعف می‌باشند. بهبود وضعیت دفع آب‌های سطحی و فاضلاب شهری در سطح محدوده بافت فرسوده (وزن ۰,۳۲۰)، بالا بودن میزان تمایل به ادامه‌ی سکونت در محله (وزن ۰,۲۷۶)، تمایل و رضایت ساکنین به بازسازی مناطق فرسوده (وزن ۰,۱۷۰) افزایش توجه مدیران و مسئولان شهری به بافت فرسوده (وزن ۰,۸۵) به ترتیب مهمترین فرصت‌ها و عدم دسترسی به مراکز آموزشی-فرهنگی (وزن ۰,۲۳۱)، ورود اعمال ناشایست (سرقت، مزاحمت و ناامنی) و... به بافت (وزن ۰,۲۲۵)، عدم امکان پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری در محله (وزن ۰,۱۵۵)، نبود رضایت از درآمد خود فقرومشکلات مالی (وزن ۰,۱۳۵) و کیفیت پایین طراحی داخلی و نمای بیرونی منازل (وزن ۰,۱۲۰) به ترتیب مهمترین تهدیدات به شمار می‌روند. بنابراین نتایج حاصل از تلفیق عوامل SOWT و مدل AHP نشان می‌دهد که بطور کلی در بین ۴۵ اولویت SOWT، اولویت‌هایی که بیشترین تاثیر گذاری را دارند که به آنها اشاره گردید.

منابع

- ۲- امکچی، حمیده ۱۳۸۱ ابزارهای حقوقی و قانونی موثر بر برون فکنی جمعیت و بروز حاشیه نشینی در برنامه های پنج ساله توسعه اقتصادی اجتماعی کشور، فصلنامه هفت شهر، سال سوم، شماره نهم و دهم.
- ۳- انصاری، عبدالمعبود ۱۳۶۹ ایرانیان مهاجر در ایالات متحده، پژوهشی در حاشیه نشینی دوگانه، ترجمه ابوالقاسم سری، تهران، آگاه
- ۴- باستیه، ژان و دزر، برنار ۱۳۷۷ شهر، ترجمه علی اشرفی، انتشارات دانشگاه هنر.
- ۵- باوی، جواد ۱۳۸۴ ساماندهی مناطق حاشیه نشین شهر اهواز با تأکید بر منطقه ملاشیه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد.
- ۶- برآبادی، محمود ۱۳۸۴ الفبای شهر، سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور.
- ۷- پاتر، رابرت، ب و سلی لوید، ایونر ۱۳۸۴ شهر در جهان در حال توسعه، ترجمه کیومرث ایراندوست، مهدی دهقان منشادی و میترا احمدی، سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور.
- ۸- پوراحمد، احمد ۱۳۸۶ قلمرو و فلسفه جغرافیا، دانشگاه تهران.
- ۹- پیران، پرویز ۱۳۸۰ جنبش های اجتماعی شهری با نگاهی به شرایط ایران، ماهنامه آفتاب، شماره های ۲
- ۱۰- تقوایی، مسعود، کیومرثی، حمید ۱۳۹۱ کاربرد تکنیک ها و مدل ها در برنامه ریزی و مدیریت توریسم ها. چاپ اول، انتشارات مودنی
- ۱۱- جوادزاده اقدم، هادی، علوی، سیدعلی ۱۳۹۵ تحلیل تطبیقی نقش سرمایه اجتماعی در پایداری محله ای در بافت های فرسوده و جدید (نمونه موردی: محلات نارمک و یوسف آباد)، فصلنامه پوهش و برنامه ریزی شهری، دوره ۷، شماره ۲۴، صص ۱۰۴-۸۳
- ۱۲- حاتمی نژاد، حسین ۱۳۸۲ اسکان غیررسمی در کلان شهر مشهد، دانشگاه تهران.
- ۱۳- حاج یوسفی، علی ۱۳۸۱ حاشیه نشینی شهری و فرآیند تحول آن، قبل از انقلاب اسلامی، فصلنامه هفت شهر، سال سوم، شماره ۴۲.
- ۱۴- ربانی، رسول و کهن افشار، جواد، ۱۳۸۱، حاشیه نشینی، مشارکت و مسائل اجتماعی شهری، فصلنامه فرهنگ اصفهان، شماره ۲۳ و ۲۴.
- ۱۵- رضویان، محمدتقی ۱۳۸۱ برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، انتشارات منشی
- ۱۶- سجاسی قیداری، حمداله، صادقی، فخری، قسمتی، لیلیا ۱۳۹۳ راهکار راهبردی کنترل رشد حاشیه نشینی در مناطق شهری (مطالعه موردی: شهرستان بناب)، جغرافیا و توسعه فضای شهری، دوره ۱، شماره ۱، صص ۹۰-۷۷
- ۱۷- شریفی نیا، زهرا-1392 (حاشیه نشینی و مسائل اجتماعی و فرهنگی آن در شهرها)
- ۱۸- شریفی نیا، زهرا و علی عمرانی پور ۱۳۹۲ بررسی بافت محله دردشت اصفهان و ارائه راهکارهایی جهت حفاظت و ایجاد تعادل و توازن میان کالبد قدیم و جدید محله، کنفرانس بین المللی عمران، معماری و توسعه پایدار شهری، تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز،
- ۱۹- فلامکی، منصور ۱۳۸۴، نوسازی و بهسازی شهری، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)، .
- ۲۰- مافی، عزت الله، سقایی، مهدی ۱۳۸۸، کاربرد مدل SWOT در تحلیل مدیریت گردشگری مشهد، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱۴، صص ۵۰-۲۷

۲۱-محمدپور، صابر، زالی، نادر، پوراحمد، احمد ۱۳۹۵ تحلیل شاخص های آسیب پذیری در بافت های فرسوده شهری با رویکرد مدیریت بحران زلزله (مطالعه موردی: محله سیروس تهران)، فصلنامه پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۴۸، شماره ۱ صص ۵۲-

۳۳

- 22-Chakravarthy, K., Ravi-Kumar, C.H., and Deepthi, K (2008)SWOT Analysis on Medical Tourism, Presented at the Conference on Tourism in India-Challenges Ahead, 15-17 May2008
- 23-Kaganus. M, Kangas. J, Kurttila. M 2004 The Use of Value Focused Thinking and the A'WOT Hybrid Method in Tourism Management", Tourism Management, vol. 25 (4), 499-506
- 24-Rauch, P 2007 SWOT analyses and SWOT strategy formulation for forest owner cooperations in Austria, Eur. J. Forest Res., 126(3), 413-420
- 25-Shrestha, R. Alavalapati, K., Janki, R.R, Kalmbacher, R., 2004. Exploring The Potential for Silvopasture Adoption in South-central Florida: An Application of SWOT-AHP Method, Agricultural Systems, 81(1), 185-199

Abstract

The concept of marginalization has social, cultural and economic dimensions, which has grown rapidly due to the rapid growth of the population and the desire of individuals to live in cities. The city is a human habitat built under a certain political power that places a relatively stable population concentration within itself. When in a city, its life is declining for any reason, the urban texture of that area is in the process of exhaustion. The concept of urban fatigue can be considered as a reduction in the social, economic and physical conditions of urban fabric. The purpose of this study was to investigate the condition of worn texture and effective factors on the formation of marginalization using AHP-SWOT model. The research method is descriptive-analytic. A questionnaire was used to collect data. The results of the research show. Dissemination of infrastructure and services of the city. Strength, increasing the sound and air pollution. The most important disadvantage, improvement of surface water discharge and urban wastewater in the area of the worn out texture. The most important opportunity and the occurrence of inappropriate acts (robbery, harassment and insecurity) in the neighborhood are the most serious threats

KEYWORDS: Worn texture, marginalization, migration, SWOT-AHP